

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 148
השון תשע"ה

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

המבואר בחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח). האחראי המקומי שם לב לבעיה שהתחדשה, וביקש מהמוקד שישלחו מישוהו שיעביר את העמוד לצד ויפתור את הבעיה. והנה להעביר עמוד זה לא דבר מעשי, עמוד שהותקן כראוי לא ניתן להוציאו, אלא רק לחתוך אותו מעל פני הקרקע. ואז אי אפשר להשתמש בו כעמוד רגיל, משום שחסר ממנו גובה של כ-80 ס"מ, והחוט הקשור על גביו יהיה נמוך, ויקרע במשאיות ואוטובוסים שיעברו תחתיו. ורק במקומות שלא עוברים משאיות ניתן להשתמש בו שוב.

לכן המשיב אמר לאחראי שהפתרון במקרים אלו הוא באחת משתי האפשרויות. א. להגביה או לחפור תחת הגדר, שיהיה תחתיה חלל ג' טפחים, ומחיצה תלויה אינה מחיצה, ומספיק שהחלל יהיה במקום שהחוט עובר עם עוד רוחב ג' או ד' טפחים מהחוט ולפנים. ב. להעמיד לחיים על הגדר בצד החיצוני, ושיהיו מכוונים תחת החוט, ואז יוצא שהפתח הזה נהיה שני פתחים עם שני צורות הפתח, אחת עד הגדרות, ואחת מאחרי הגדרות עד העמוד הבא, וביניהם יש את גדרות האתר שמועילות מדין מחיצה.

פתרון למדידת מקום החוט

האחראי קיבל את האפשרות השניה [שבדרך כלל זה פתרון המקובל בכל מקום], וחיפש ומצא קרשים בגודל המתאים, אלא שעדיין לא היה לו את המכשיר למדידת מקום החוט, ושוב ביקש שהמוקד ישלח מישוהו להדריך אותו היכן להעמיד את הלחץ. כמובן שלא שייך לשלוח נציג לכל אחראי שצריך למדוד מקום של חוט, בשביל זה נערכו שיעורים בחודש אלול בכמה מקומות ללימוד המדידה, וכן ניתן לרכוש את הבקבוק מיוצר ע"י מוקד העירוב, כדי שכל מי שצריך לכך יוכל ללמוד ולמדוד בעצמו בשעת הצורך. כמו"כ היו אברכים שלאחר ששמעו את השיעור ואת ההדרכה, עשו בעצמם בקבוק עם שרשרת, והתיעצו עם המוקד לדעת שעשו כמו שצריך. אבל במקרה שהאחראי לא למד את המדידה, הוא באמת בבעיה. ולכן חשוב שכל אחראי ידע את אחד מדרכי המדידה.

בקבוק שעשה אברך שהשתתף בשיעור

ולמעשה גם בענין זה המשיב נתן לו עצה שיסדר לבד, שישתמש באנך, כלומר יזרוק חוט שיש בראשו דבר קצת כבד, באופן שיהיה תלוי על החוט במקום המדויק שבו הלחי צריך להיות, והיכן שהאנך יעצור מנדנדו, זהו המקום שבו עובר החוט של העירוב, ושם צריך להעמיד את הלחץ. בצורה כזו ניתן המוקד סיוע מידי שבוע במענה הלכתי ופרקטי, להרבה אחראים מכל רחבי הארץ, בהתמודדות שיש להם עם הקלקולים המתחדשים בעירובים.

יש לציין שהפתרון של העמדת לחיים לפני ואחרי מחיצה המחלקת, הוא דבר שמצוי כל שנה גם בעניני הסוכות הנבנות מתחת חוטי העירוב, והם פוסלות אותו, משום שיוצרות חלוקה מתחת צורת הפתח. ואע"פ שדבר ארעי אינו פוסל, והסוכה היא רק לשבעה ימים, מ"מ כיון שהיא בנויה על הקרקע כצורת בנין ואינה ככלי הניטל, לכן ההוראה היא שהסוכה פוסלת את הפתח. והפתרון הוא להעמיד לחי אחד לפני הסוכה, ולחי אחד אחרי הסוכה, ועי"ז יש שני צורות פתח לפני ואחריה, ודופן הסוכה עצמה מחבר בין שני הפתחים. [וצריך לשים לב שתהיה מחיצה גמורה מצד לצד].

עשיית העירובים דורשת ידע מקיף

אמנם צריך לשים לב לכל ההלכות שנאמרו בענין הלחיים, שהלחי יהיה תוך ג' טפחים לקרקע, ושיהיה בו גובה י' טפחים, ורוחב בשיעור שהחוט יהיה ודאי מעליו עם עוד רווח מהצדדים, בשביל חשש שהחוט יתנדנד מעט ברוח או חשש שלא כיוונו טוב את הלחי. וכן שלא יהיה רחב יותר מידי, והשיעור המקובל הוא ע"פ המבואר בחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח בהערה) שלא יהיה רחב מהחוט כלפי פנים ג' או ד' טפחים. יש מקרים שאנשים עושים עירוב לחצר לחומרא, בשביל שאינם סומכים על העירוב השכונתי, אלא רוצים שיהיה עירוב מהודר בלי חששות, והם אינם עומדים אפילו בתנאים המקובלים בעירוב השכונתי. ואחד הדברים הוא לחי רחב,

התמודדות האחראים עם נזקים
נגליון הקודם הזכרנו את גודל ההשקעה והמסירות הנדרשת מהעוסקים בעירובים בכל עיר ובכל שכונה, ואכן מי שקצת התעניין אצל האחראי בשכונתו או בעירו, יכול לשמוע דברים שהוא לא היה מאמין עליו, שאדם אחד נוטל על עצמו לבד כזה תפקיד, ומתמודד עם תיקונים כל כך קשים, וממציא ומאלתר פתרונות יצירתיים. ויחד עם כל זה סיפורי ההשגחה הפרטית שיש לכל אחראי, למצוא ברגע הנכון את הקרש המתאים, ואת האדם שיכול לעזור. סיפורים אלו מלווים את העוסקים בתדירות גבוהה, לא כל שבוע זה קורה, ולא כל פעם עם אותו גוון, פעם בהצלחה, ופעם בדוחק גדול.

קבלנים שמתקנים ושאינם מתקנים ותביעת הנזקים

בשבוע זה ישיבנו עם אחד האחראים על עירוב שכונתי גדול בבני ברק, שמתמודד עם כמה אתרי בניה, הסמוכים לגבול העירוב שבאחריותו. אחד הקבלנים מתנהג כשורה, כל יום שיש בו העבודה, הוא דואג שהפעולים יקשרו את החוט של העירוב, ולא ישאירו לאחראי לתקן את הנזקים שהם גרמו, עד כדי שהאחראי חשש שלא ישים לב שהעירוב התקלקל ותקנו אותו, ולכן ביקש מהקבלן שידיע לו בשבוע שהחוט נקרע ונקשר על ידו, כדי שהאחראי ידע לבדוק אם קשרו אותו כהלכה. לעומת זאת יש קבלן אחר, שאע"פ שהוא שומר תומ"צ, אינו מתייחס לעירוב כלל, וגם כשהעובדים שלו מוזיקים את העירוב, הוא לא מודיע ולא מתקן. ואפילו שהאחראי דורש ממנו שיתקן הוא מתחמק, והאחראי נאלץ להתמודד לבד עם התיקונים ועם ההוצאות.

[היו תושבים שאמרו לאחראי שיתבע את הקבלן, והאחראי הסביר להם שההוצאות והטריחה לתבוע אותו, יותר יקרים וקשים מלשלם את הנזקים. אבל אנו רוצים להוסיף, שגם כשאפשר לתבוע נזקים, אי אפשר לדרוש את המאמץ הזה מהאחראי, בלי שיטול שכרו על כך [השכר תמיד יותר מהנזק]. מספיק שהאחראי מתמסר לבדוק ולתקן, שגם זה דבר שאדם רגיל אינו מוכן לעשות, וגם בזה היה ראוי שנסיעה יותר, ולא נטיל עליו טריחה נוספת שתקשה עליו את העבודה העיקרית בתיקון העירוב. ועל הציבור נוטל לתמוך ולסייע בעלויות התיקונים, עם רכישת אמצעים להקל עליו בעבודות הקודש].

חוט שנמצא קרוע בליל שבת

בליל שבת האחרון ראה אחד התושבים שחוט העירוב קרוע, למרות שהאחראי בדק אותו ביום שיש, והוא הלך אל בית האחראי להודיע לו. האחראי שמע את הבעיה, אבל ידע שיש לו גיבוי לחוט הזה, כלומר יש עוד תוספת שעשו אחריו עבור מישוהו פרטי, וגבול התוספת יכול לשמש לשבת הזו את העירוב של השכונה, אלא שאם כן הוא צריך לבדוק את גבולות התוספת. הוא יצא אל המקום יחד עם אחראי נוסף מעירוב אחר שהגיע ג"כ בעקבות הודעה זו, והם בדקו את הגבול הנוסף, ובדיוק עכשו גם הוא היה קרוע. האחראי היה בלחץ ובצער גדול, במצב כזה צריכים להביא גוי שיקשור את החוט מחדש, אבל צריך לעמוד עליו שיעשה רק קשר עניבה, [שיש בו רק איסור דרבנן של עשיית מחיצה המתרת], ולא יקשר בקשר על קשר שיש בו איסור דאורייתא, כמבואר במשנ"ב (,) , וזה דבר בעייתי שהגוי יעשה כדבריו, ושיצליח לקשור את החוט במתיחה עם קשר עניבה. האחראי הוסיף ואמר שהסתפק האם מותר לומר לגוי באופן שאומר לגוי שיעשה בקשר עניבה שהוא דרבנן, והגוי מעצמו עושה קשר גמור מדאורייתא, האם זה נחשב שהגוי עושה לצורך עצמו. [נידון זה ידוע לגבי גוים המועסקים במוסדות בשבתות בשטיפת כלים, ואכמ"ל].

האחראים התעכבו שם זמן רב, בליל שבת בשעה שהתושבים נחו מנוחת השבת, הם התרוצצו במשך כשעה וחצי לבדוק את כל האפשרויות, אולי במקרה אפשר להתיר ע"י עומד מרובה, ולבסוף הם אכן מצאו דרך להתיר את העירוב, ע"י שבסמוך לצורת הפתח הקרועה, המקום מתקצר עד פחות מ"א אמות, וניתן לדון בו עומד מרובה, והאחראים חזרו לביתם מתוך תקוה ותפילה שלא יארע מכשול מתחת ידם.

פתרונות כשגדר נכנסת בתוך חלל הפתח

מקרה נוסף שאירע בשבוע האחרון בעיר נתניה, בעירוב שכונתי שהוקם לפני שנה ע"י מוקד העירוב, וכעת התחילו לבנות במתחם הסמוך לגבול העירוב, והגדרות נכנסו כחצי מטר אל תוך הפתח, באופן שרוב האתר נמצא בתוך שטח העירוב, והגדרות שבולטות אל תוך צוה"פ, מחלקות את הפתח לשנים ופוסלות אותו, ע"פ

לחי רחב יותר מג'מ"ט לפני מהחווה

שבמקרים רבים משתמשים בקרש גדול. בשנה זו היתה משפחה שהשתמשה בדופן של סוכה שנשארה מיותרת, והחוט היה קשור קרוב לצד החיצוני. והלחי בלט כלפי פנים חצי מטר. כמוכן שהדבר אינו נעשה בכוונה אלא מחמת חסרון ידיעה, אבל צריך לדעת לשאול ולברר כל דבר, כי ההלכות הן מורכבות, ולא מספיק לדעת מהו לחי בשביל לעשות עירוב.

בנושא זה יש מעלה לעירוב השכונתי כאשר הוא מפקח על "אברך רציני שיודע את ההלכות ומתמצא בפרקטיקה, שיודע לעשות בצורה מהודרת ונכונה [אלא שצריך להקל בנושאים מסוימים שפוסק להקל מעיקר הדין, כגון בנושא של רשות הרבים ברחוב פנימי שאין בו חשש רשות הרבים, ולכן באמת נכון להחמיר ולא לטלטל בו].

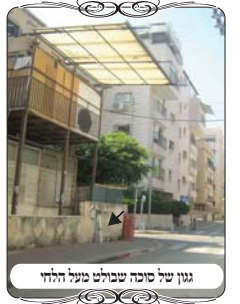
גגון של סוכה שנפתח ונכנס בין הלחי לחוט

בשנה זו העלה מוקד העירוב חידוש מעניין בענין הסוכות הפוסלות את העירובים, והדבר הובא להכרעה לפני רבני העירובים. יש דין שאם בין הלחי לחוט יש גג הבולט ומפסיק, הוא פוסל את הפתח, כיון שיסוד הענין של לחי שרואים אותו כאילו עולה ומגיע עד החוט, וכאשר הגג מפסיק בניהם, אין אומרים גוד אסיק, ויוצא שהחוט שהוא המשקוף, אינו נמצא מעל העמודים (משנ"ב סי' ש"ג ס"ק ק"ב). לפ"ז יש מקרים שגג הסוכה נפתח ובולט לרחוב במקום שנמצאת צורת הפתח של העירוב. והנה אם הגג נמצא בקומה גבוהה מעל החוט של העירוב, הגג אינו פוסל את צורת הפתח, כי אינו מפסיק בין הלחי לחוט, [מלבד מקרים שיש פין די תקרה במקרים שיש שני צדדים קירות ואכמ"ל]. אבל במקרים שהגג יוצא למטה מהחוט, הוא מפסיק בין הלחי לחוט וא"כ הוא פוסל את הפתח. באחד המקומות האלו בבני ברק, בא האחראי בחול המועד סוכות, ועמל במשך זמן ארוך להעמיד לחי נוסף מקרשים שיעמוד רחוק 12 ס"מ מלחי הברזל, במקום שהגג נגמר. לאחר מכן הוא בא בשבת לראות את הלחי, והבחין שהשכן סגר את הגג לשבת, ולא היה צריך לעמוד בהתקנת הלחי הנוסף.

לחי נוסף מקרש במקום שהגג בלט 12 ס"מ

אבל לכאורה יש להעיר ע"ז, שמבואר בחזו"א (סי' ע"א ס"ק י"ג) שגג עראי אינו חוצץ בין הלחי לחוט, ולפ"ז הרי הגג של הסוכה הוא דבר עראי, גם אם נאמר שדבר העומד לזי' ימים או אפילו ליום אחד נחשב קבע (עי' ברמ"א סי' שנ"ח ס"ב), הרי הגגות האלו נסגרים לעצרת גם בתוך ימי חג הסוכות, בשעה שיוצאים גשמים, [ובמרכז הארץ הדבר מצוי כמעט כל שנה], אי"כ הגג עומד במצב שאינו קבוע כלל, וכל יום יכול להגיע מצב שייסרו אותו. וגם אין לומר שהוא נחשב "בנין", שהרי אפילו בשבת מותר לסגור אותו, ואין בו איסור עשיית אהל בשבת, כיון שהוא עומד על ציר ונחשב כדבר העומד להיפתח ולהיסגר. אי"כ גם לענין העירוב, הגגון לא ייחשב גג המפסיק בין הלחי לחוט, והיה מותר להשאיר את הגגון באופן שהוא פתוח.

גגון של סוכה שבוטל מעל הלחי

שאלה זו עורר הבודק של המוקד, והציע אותה לרבני העירובים, ודעת הגר"מ לובין שליט"א נטתה להחיר, שהגגון אינו מפסיק, ושאר הרבנים הניחו בצריך עיון.

האם ומתי לעשות עירובים בשיטות הדוקות

בשבועות אלו התחדש המאמץ לעורר מקומות נוספים בערי ארץ ישראל, שיש בהם קהילות חרדיות, ואין בהם עירוב ברמת כשרות המתאימה להם. במקומות מסוימים מדובר בשאלות של פסול ממש, ובמקומות אחרים מדובר בהסתמכות על שיטות הדוקות ביותר, שע"פ שורת הדין אין לסמוך עליהם, ורק מחמת הדחק שצריכים להציל את אלו שבלא"ה מטלטלים, לכן עושים עירובים במקומות ההם, וכידוע שאחרי שעושים עירוב מתרגלים שאפשר לטלטל בו, האנשים אינם מודעים לגודל הבעיות שיש בעירובים ההם, ובאמת אינם יכולים לדעת, זה לא ההלכות פשוטות, והם לא למדו אותם, ולכן נראה שאין הבדל בין העירוב של השכונה לעירוב של העיר, שניהם נעשים מטעם רבנים, לשניהם יש אחראי, אי"כ כמו שמטלטלים בשכונה מטלטלים גם בעיר, ואם מטלטלים בעיר החרדית, מטלטלים גם במושב.

אבל ההבדל הוא עצום וגדול. העירוב העירוני בערים הגדולות, גם אם יהיה מבין הטובים, אינו קרוב לרמת העירוב השכונתי, כי האילוצים הגדולים שיש בעירוב העירוני בענין רשות הרבים וקרפיות, ועמודים שמתעקמים, דברים שגדולי הפוסקים כתבו עליהם, אינם קיימים בדרך כלל בעירובים השכונתיים [אם נעשים כראוי].

בשבוע זה עסקו במוקד העירוב באחת השכונות המתחדדות בירושלים, שנמצאות מחוץ לעירוב העירוני של הבד"ץ, והיו בה כמה אברכים שרצו לארגן להקים עירוב שכונתי, אבל תוך זמן קצר הם התייאשו, כי הם ראו שהציבור אינו תומך ביוזמה, ואינו רואה צורך בכך. וכעת במסגרת פעילות המוקד, הושקע תכנון

תכנית חדשה ומסודרת, ובס"ד חזרה ההתעוררות להקמת העירוב. האברכים מהשכונה שאלו את היוזמים, הרי העירוב של השכונה לא יועיל לכל השיטות, כי יש רחובות רחבים ט"ז אמה, ויש חילונים רבים בשכונה שאי אפשר לשכור מכל אחד ואחד, וא"כ מה הענין לעשות עירוב.

המוקד השיב להם, שאם באמת מחמת זה לא היו מטלטלים הם ומשפחותיהם, יתכן שטענתם נכונה, שאין צורך לעשות עירוב כי בלא"ה לא יוכלו לטלטל. אבל כיון שהמציאות אחרת לגמרי, שכל בני משפחותיהם מטלטלים מידי שבת בשבתו, וכיון שאין להם עירוב שכונתי, הם לא נמנעים מטלטל אפילו בעירוב עירוני, הרי ודאי החובה מוטלת על כל אברך ואברך להשקיע בחוראת קבע בסכום הגון, כדי להכשיר את המקום עד כמה שאפשר, ולמנוע את בני משפחתו מטלטל במקומות שטללים להיכנס לשאלות חמורות מאוד בשמירת שבת. וגם אם לא יועיל לכל הדעות, מ"מ חובה לדאוג שיהיה כשר ברמה שכבר יש מקום לסמוך עליה.

האם מותר לטלטל במושב למי שמטלטל בעיר פלוגי

פעמים רבות אנשים קובעים את ההלכה על פי מה שהורגלו בקמנותם. מידי פעם מתקשרים אברכים למוקד העירוב ושואלים על מושב כלשהו, והמשיב אומר להם שיש שם כמה בעיות, עמודים עקומים, חוטים שוקעים ומתנדנדים, קרפיות, חילונים, ועוד. והשואל שואל האם זה יותר גרוע מהעירוב העירוני של עיר פלוגית, כי המשפחה של אשתו גרים שם והם מטלטלים, א"כ זה יכריע לו שאשתו תוכל לטלטל גם כאן.

והנה יש הרבה מקרים שהעירוב במושב יותר גרוע, ולפעמים בדבר קטן הוא נפסל ממש כידוע, ולכן גם אם הם מטלטלים בעירוב של אותה עיר, אין להם להיות בטוחים בכשרות המושב ברמה זו. אבל גם אם לא נחשוש לכך, העירוב העירוני של הרבנות, אינו אמת מידה לדעת כמה מותר לטלטל, וגם אם בעבר טלטלו בו מחוסר ידיעה, הרי כיום שהוא יודע שיש הבדלים בין העירובים, וכמו בכשרות המאכלים יש רמות שונות בכשרות, וכל בן תורה דורש מעצמו ומכל משפחתו, שלא להכניס לפה שום דבר שאינו בכשרות המהודרת שהוא מכיר, כך גם בענין העירוב, ישנם דרגות שונות וכשרויות שונות, וגם אם עד היום לא היו מודעים לכך, צריכים כעת ללמוד ולהשריש את חובתנו לברר על רמת הכשרות, ולהימנע מטלטל במקומות שאין את הכשרות הטובה, במושבים וישובים שאנו יודעים ושושעים שהכשרות שמה אינה מספיקה.

האם העירוב מועיל במשהו לספרדים

שאלה נוספת שישואלים במקומות רבים, כאשר נערכת מגבית לצורך אחזקת העירוב השכונתי, ובין בני הקהילה יש משפחות בני ספרד, שטוענים שהם אינם צריכים להשתתף בהוצאות של העירוב, כי דעת השו"ע שכל רחוב שיש בו ט"ז אמות הוא רשות הרבים, גם כשאין עוברים בו שישים ריבוא כמ"ש המשנ"ב סי' שמ"ה ס"ק ב' בדעת השו"ע, וא"כ כל הרחובות ומנינו הם רשות הרבים, ולכן עוברים העירוב לא מותר לטלטל, ואין להם צורך בו.

אבל התשובה היא, שאם באמת בני משפחותיהם אינם מטלטלים כל השבת, יתכן שהם צודקים, אבל כיום הבמציאות היא אחרת לגמרי, שבני משפחותיהם מטלטלים ללא הגבלה, חלקם מתירים רק לקטנים, וחלקם מתירים גם לנשים, ובהכרח הם סומכים על פסק האשכנזים שיש מקום לסמוך על המתירים לעשות עירוב ברחוב שאין בו שישים ריבוא, וא"כ ודאי חובה גמורה היא להם להשתתף בעשיית העירוב בהלכתו בכל פרטיו והלכותיו, והוא להם לתועלת גדולה ועצומה, לשמור על בני משפחותיהם המטלטלים, שהעירוב יהיה לפחות כפי שצריך לדעת פוסקי אשכנז והוראות גדולי ההוראה בזמננו.

כיצד נהוג את ידי העוסקים בהקמת העירובים ותיקונם

בדברים אלו אנו באים לחזק את כל עירובי השכונות, שאין להם מימון ותקציב עירוני, אלא הם בנויים רק על תרומות האברכים הנהנים ממנו, בין לאלו שגרים בתוך שטח העירוב, ובין לאלו שרק עוברים דרכו, לכולם זה מועיל מאוד הרבה, וכעת לקראת ימי החורף, ישנם פעמים רבות שמתקלקלים דברים מחמת הגשמים והסופות, והבדיקה והתיקונים בימים כאלו דורשים יותר מאמץ ואמצעים כספיים, לכן עלינו מוטל לתמוך לתרום בכל שכונה, ולחזק את עשיית העירובים המהודרים. וכן משפחות שהתארחו במקום כלשהו, והיה שם עירוב טוב, יש בידם להכיר טובה בתרומה לעירוב, וק"ו אם לא היה שם עירוב כראוי, והרגישו את הדחוק שהיו צריכים להישאר עם התינוק בבית כל השבת, יש בידם לתרום למוקד העירוב ולהשקיע בקידום העירוב לרמה טובה כפי האפשר.

ניתן להזמין מגוון שיעורים, לכל רחבי הארץ

כולל: שיעורים בסוגיות מעשיות / הסבר צורת העירובים בזמננו / דיני התחומין, אפשרות להתמקד בדיני מקומות מסוימים / שיעור עם תמונות לכל הגילאים / ועוד כוללים ושכונות, בתי כנסת ות"ת, המעוניינים בשיעורים, נא להירשם ולתאם את הזמן והמקום, בטל 0548483320 ההשתתפות במחיר נסיעות בלבד שיעורים בעירובין לשבוע הקרוב: מוצאי שבת פרשת תולדות בישיבת "בני ראם", ישוב בני ראם, בשעה 8:45 מוצאי שבת פרשת ויצא - בבית הכנסת "מישכנות התורה", רח אברנאל 105 פרדס כץ בני ברק, בשעה 9:00

מוקד העירוב השכונתי
קו מידע הלכתי ומידע אקספולטי על נבולות התיכונים השכונתיים
ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

ניתן לתרום במכשירים של "נדרים פלוס" או "קהילות", ע"י חיפוש "מוקד העירוב". וכן במערכת בטל 073-2757-008